

Міністерство освіти і науки України
Черкаська обласна державна адміністрація
Департамент освіти і науки Черкаської обласної державної адміністрації
Черкаське відділення Академії економічних наук України
Східноєвропейський університет економіки і менеджменту
Українська асоціація з розвитку менеджменту та бізнес-освіти
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Одеський національний економічний університет
Черкаський національний університет ім. Богдана Хмельницького
Черкаський державний технологічний університет
Черкаський інститут банківської справи
Черкаська обласна асоціація розвитку підприємництва
Центр розвитку корпоративної соціальної відповідальності

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ, ІНФОРМАЦІЙНЕ, ФІНАНСОВЕ ТА ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

**ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ**

Збірник тез доповідей

16–17 квітня 2020 року

Черкаси
Східноєвропейський університет економіки і менеджменту
2020

"технологія управління" тісно пов'язане з процесом алгоритмізації операцій і процедур у рамках тих чи інших функцій.

Список використаних джерел і літератури

1. Іванова І. В. Професіоналізація менеджменту : монограф. К. : КНТЕУ, 2006. 695 с.
2. Словарь-справочник менеджера. М. : ИНФРА-М, 2005. 605 с.
3. Мартиненко М. М. Менеджмент фірми: підручн. К. : Леся, 2005. 368 с.
4. Бідний Г. З. Психологічні основи аналізу та проектування трудових процесів. К. : Вища шк., 1997. 205 с.
5. Бусыгин А. В. Эффективный менеджмент: учебник. М. : Финпресс, 2000. 1056 с.

*Івахненко О. М., аспірантка кафедри маркетингу
Сумський державний університет*

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ АГРАРНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Загальновідомо, що земля – це кількісно обмежений ресурс, який відіграє особливу роль у життєдіяльності людини та економічному розвитку держави в цілому. Серйозну перешкоду для подальшого зростання економічного потенціалу держави становлять сучасні еколого-економічні проблеми аграрного землекористування. Порушення екологічної рівноваги спричиняє зниження економічної ефективності використання земель сільськогосподарського призначення.

Актуальність цих проблем загострилася внаслідок того, що сучасний стан земельних ресурсів України наближається до критичного. До господарського використання залучено понад 92% території держави. Земельний фонд України характеризується високим рівнем розораності. Так, за даними FAO (The Food and Agriculture Organization), у 2017 році Україна посіла перше місце в рейтингу самих розораних країн світу з площею ріллі 33,5 млн га (56,1 %). При цьому розораність сільськогосподарських угідь досягла 78,8 %. В Україні нараховується близько 800 видів ґрунтів, а за площею чорноземів (28 млн. га) країна займає четверте місце в світі [1].

Але сучасне аграрне землекористування не відповідає вимогам раціонального сталого землекористування. Статистичні дані свідчать, що в Україні нараховується понад 1,1 млн. гектарів земель (малопродуктивних, деградованих та техногенно забруднених), які підлягають консервації, порушених земель, які потребують рекультивації – 143,4 тис. га та 315,6 тис. га малопродуктивних угідь [4].

Відповідно до ст. 96 Земельного кодексу України землекористувачі повинні підвищувати родючість ґрунтів та зберігати інші корисні властивості землі [2].

Але за роки земельної реформи в аграрному секторі економіки зміни форм господарювання і власності на землю, на превеликий жаль, спричинили негативний вплив на родючість ґрунтів та інші корисні властивості землі. Насамперед, така ситуація пов'язана з тим, що значна кількість землекористувачів та землевласників, у гонитві за збільшенням власного прибутку при мінімізації витрат, виснажує землі та не контролює її екологічний стан, не використовує необхідні та науково обґрунтовані технології обробітку ґрунту тощо.

Таким чином, аналізуючи теперішній стан земельних ресурсів України важливо виділити низку еколого-економічних проблем аграрного землекористування, як наслідок незбалансованого землекористування, а саме:

1. Зниження родючості ґрунту та дегуміфікація ґрунтів. Середньорічні втрати гумусу складають 0,5-0,6 т/га. Структура ґрунту з зернистої перетворюється в згусто-порошкоподібну структуру.

2. Зростання ерозії ґрунтів. В Україні налічується 10485 тис. га еродованих земель. При цьому, 16401 тис. га вважаються ерозійно небезпечними. 32 % сільськогосподарських земель (13,3 млн га) зазнали пагубного впливу водної ерозії. Інтенсивного розвитку набули процеси яроутворення (площа ярів складає 140,4 тис. га). Впливу вітрової ерозії піддається понад 6 млн. га [3].

3. Збільшення площ кислих ґрунтів внаслідок активного використання хімічних добрив. В результаті підкислення ґрунтів значні площі родючих ґрунтів стають непридатними для агровикористання. Згідно досліджень кислі ґрунти займають 9136 тис. га [3].

4. Дефіцитний баланс поживних речовин в ґрунті, який спричинений низьким застосуванням органічних і мінеральних добрив та низьким забезпеченням засобами хімічної меліорації.

5. Забруднення ґрунтів внаслідок застосування високих доз мінеральних добрив, пестицидів та інших хімічних засобів захисту рослин, залишки яких швидко накопичуються в ґрунті. Землі забруднюються важкими металами та іншими компонентами промислових відходів.

6. Порушення оптимальної структури сільськогосподарських угідь.

7. Поширення розповсюдження виробництва монокультур. Відбувається збільшення виробництва ґрунтовиснажливих сільськогосподарських культур (кукурудзи, сої, ріпаку).

8. Недосконалість технологій вирощування сільськогосподарських культур.

9. Ігнорування або проведення з порушеннями сівозмін.

10. Фінансові проблеми сільськогосподарських підприємств, які обмежують можливості виконання природоохоронних заходів по збереженню родючості ґрунтів.

11. Застарілі технології виробництва сільськогосподарської продукції. Як наслідок, неконтрольоване виробництво екологічно небезпечної продукції.

12. Недостатній низький рівень державної підтримки агровиробників щодо заходів підвищення ефективності землекористування, відтворення й охорони земель сільськогосподарського призначення.

13. Недостатньо обґрунтована земельна реформа. Як наслідок, малоефективні механізми управління земельними ресурсами і моніторингу ґрунтового покриву та виконання заходів щодо охорони земель.

14. Відсутність у агровиробників зацікавленості у впровадженні новітніх сучасних технологій обробки ґрунту та в вирощуванні нових сортів сільськогосподарських культур.

15. Недооцінка землевласниками та землекористувачами реальної загрози деградації ґрунтів.

16. Відсутність стабільного ринку закупівель та постачання, торгівельних зв'язків. Фермери занадто часто стикаються з неможливістю продажу виробленої продукції.

17. Відсутність стимулів для агровиробників з боку держави щодо виробництва екологічно безпечної сільськогосподарської продукції. Як наслідок, низька частка органічного землеробства в загальному обсязі.

З цього випливає, що при сучасних темпах деградації ґрунтів, якщо не вживати дієвих заходів, то отримаємо невтішний прогноз: через 20-30 років значення рівня родючості ґрунтів досягнуть критичної позначки.

З огляду на еколого-економічні проблеми аграрного землекористування та враховуючи досвід країн з ринковою економікою виникає нагальна потреба в розробленні та запровадженні принципово нових механізмів та підходів до аграрного землекористування.

Таким чином, для подолання кризових явищ в землекористуванні необхідно вжити ряд заходів, направлених на покращення якісних характеристик ґрунтового покриву. Для цього необхідно:

- оптимізувати структуру земельних угідь;

- здійснити консервацію деградованих та малопродуктивних земель та надати компенсації землевласникам за вилучення їх з інтенсивного обігу;
- нормалізувати баланс поживних речовин в ґрунтах;
- зупинити деградаційні процеси ґрунтів шляхом впровадження протиерозійних та інших заходів;
- розробити та впровадити дієві ефективні закони про охорону земель;
- забезпечити охорону та збереження природних ландшафтів на землях несільськогосподарського призначення;
- запровадити додаткові податкові пільги для суб'єктів господарювання, які здійснюють екологічно орієнтовані види діяльності;
- надання додаткових державних субсидій та пільгових кредитів на впровадження природоохоронних програм;
- надання державних дотацій для сільгоспвиробників, які виробляють еколого безпечну продукцію та застосовують органічні технології.

Висновки. Підкреслюємо, що стан земель сільськогосподарського призначення досяг майже критичного рівня, ґрунти знаходяться на межі виснаження. Такий стан спричинений тривалим екстенсивним використанням сільськогосподарських угідь та переходом виробників на інтенсивні технології (застосування великих доз мінеральних добрив та хімікатів). Дана ситуація усугубляється посиленням процесів деградації ґрунтів внаслідок того, що майже відсутні заходи з відтворення родючості ґрунтів та їх охорони.

Саме тому, на сьогодні, особливо важливою є потреба впровадження дієвих механізмів та заходів щодо подолання кризових явищ в аграрному землекористуванні. Серед них обов'язково повинні бути:

- заходи з оптимізації структури земельних угідь;
- здійснення консервації деградованих та малопродуктивних угідь;
- розробка інструментарію екологічного впливу на економічні інтереси агровиробників (субсидії, дотації, пільгові кредити, пільгові податки, компенсації тощо);
- розробка моделі сталого землекористування, яка б призупинила деградаційні процеси ґрунтів та сприяла досягненню бездефіцитного балансу поживних речовин в ґрунтового покриві;
- розробка дієвих механізмів та інструментів для вдосконалення земельної реформи в Україні.

Наголошуємо, що першочерговою умовою подальшого економічного розвитку держави та зростання її продовольчого потенціалу є раціональне екологічно безпечне використання земельних ресурсів, їх збереження та підвищення родючості ґрунтів. Сталий розвиток не можливий без підтримки якості навколишнього середовища. Тому, тільки здійснення комплексних заходів (екологічних, економічних, організаційних, правових та ін.) дасть змогу зупинити та подолати кризові явища в аграрному землекористуванні та підвищить ефективність використання земель сільськогосподарського призначення.

Список використаних джерел і літератури

1. Головний сайт про агробізнес «Latifundist.com» [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://latifundist.com>.
2. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.
3. Офіційний портал Міністерства енергетики та захисту довкілля [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://menr.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.